

מדינת ישראל  
המשרד לביטחון הפנים

היועץ המשפטי  
טל': 02-5428071/3  
פקס: 02-5323596  
ירושלים, ט"ו בתמוז, התשי"ע  
27 יוני 2010  
כתובתנו באינטרנט: www.mops.gov.il  
02847610 -

לכבוד:

ח"כ דוד רותם- יו"ר וועדת חוקה, חוק ומשפט  
הכנסת

נכבדי,

הנדון: מידע בעניין שיקום שמבצע שירות בתי הסוהר  
ח"ת העונשין (תיקון מסי 92) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה)  
התשס"ו-2006

1. מצ"ב מידע (שני מסמכים) בעניין שיקום שמבצע שירות בתי הסוהר, הרלבנטי לח"ת שבסימוכין.
2. אודה להבאת המכתבים לדיעת חברי הוועדה ולאפשר לגנ"מ די"ר יוסי גובר, עו"ד, רמ"ח חינוך, טיפול ושיקום בשירות בתי הסוהר, לפרט בעניין בישיבת הוועדה הקרובה, וזאת לאור הערות שנשמעו בוועדה בעניין השיקום שמבצע השב"ס.

בכבוד רב,



יואל חדר, עו"ד  
היועץ המשפטי

העתקים:

ח"כ יצחק אהרונוביץ'- השר לביטחון הפנים  
גבי רחל גוטליב, עו"ד- המשנה ליועמ"ש לממשלה (פלילי)  
גנ"מ די"ר יוסי גובר, עו"ד- רמ"ח חינוך, טיפול ושיקום- שירות בתי הסוהר  
נצ"מ רחל אזלסברג, עו"ד- רמ"ח תביעות- משטרת ישראל



## שירותי בתי הסוהר

יחידת מחקר	
תאריך	ת' בתמוז, התש"ע 20/06/2010
תיק	נציבות יחידת מחקר: מחקר: טיפול משולב; #
אסמכתא	36402710

המשנה ליועמ"ש

ראש אגף האסיר

### הנדון: מענה לפנייתו של המשנה ליועמ"ש

לחן תגובתי לחלקים ורלוונטיים לי במכתבה של עו"ד אדלסברג, ראש מחלקת תביעות במ"י לעו"ד חזר, יועמ"ש המשרד לבטי"פ:

- בהתייחס לשע' 3(ב) ולפיו "למיטב ידיעתנו הזכה במהלך השנים הן בארץ והן במדינות האחרות, כי סיכויי החצלה של חליף השיקום הינם נמוכים מאוד" מבלי להתייחס לשאלה העקרונית, האם "פוטנציאל שיקומי אמיתי מצדיק סטייה ממתחם העונש החולס", אני רוצה לקבוע שלמיטב ידיעתנו, המסותמכת על מאות מחקרים במסגרת מחקר-על (למשל Lipsey & Cullen, 2007), עולות התובנות הנאות לגבי אפקטיביות של תוכניות טיפול:

(א) תוכניות טיפול כן מפחיתות רצדיביזם. כלומר, במוצע אסירים המשתתפים בתוכניות שיקום הראו שיעורי רצדיביזם נמוכים משל אסירים שלא השתתפו בתוכניות.

(ב) השוואת של התוכניות בהפחתת רצדיביזם היא גדולה מאוד (כלומר, יש תוכניות עם אפקט קטן ויש עם אפקט גדול), והגורמים שעשויים להסביר את מידת החצלה בהפחתת רצדיביזם יכולים להיות מסוגים רבים כגון: (1) מאפייני התוכנית (גישה טיפולית, משך התוכנית); (2) מאפייני העבריינים (עברייני מין, עברייני אלימות); (3) מאפייני יישום התוכנית (הכשרת צוות, מעורבות מטופלים) ועוד ועוד.

(ג) אף שטרם מופו ושוקללו כלל הגורמים המסבירים את ההבדלים באפקטיביות של תוכניות טיפול, ניתן להצביע בביטחון על כמה עקרונות של תוכניות אפקטיביות (למשל: מיקוד ההתערבות בגורמים קרימינולוגיים, התערבות הנשענת על גישה קוגניטיבית-התנהגותית, שיבוש הרשת העבריינית, שילוב ההתערבות בבית הסוהר עם שירותים בקהילה). יש לציין שחלק לא קטן מעקרונות אלה קשור לממשק בית הסוהר-קהילה ולהיערכות גורמי השיקום בקהילה לאחר השחרור.

(ד) בהקשר זה, המשימה המרכזית של ארגוני תקון בעולם כולו הוא לדבוק בעקרונות אלה, המצביים אתגרים ארגוניים (למשל, ביטוס ממשק יעיל בין ארגון הכליאה לקהילה) וכלכליים (למשל, הקצאת משאבים נדיבים לתוכניות אינטנסיביות לאוכלוסיות עם פוטנציאל שיקומי בוח).

נציבות בתי הסוהר / יחידת מחקר

ת"ד 81 רמלה טל: 08-9775970 מקס: 08-9193807

[drorw@ps.gov.il](mailto:drorw@ps.gov.il)





שרות בתי הסוהר

**מינהל טיפול ושיקום האסיר**  
**מחלקת חינוך, טיפול ושיקום**

תאריך : י"ג באייר, התש"ע  
27 אפריל, 2010  
תיק : :נציבות: מחלקת  
חט"ש: עבודה  
סוציאלית #: נציבות:  
מחלקת  
חט"ש: מצגות/נתונים  
#: :  
25091710 : אסמכתא

רמ"ח תביעות מ"י

**הודון : טיפול בשב"ס - מחלקות טיפוליות וקבוצות טיפוליות**

שרות בתי הסוהר קולט למתקני אוכלוסייה מגוונת, בעלת צרכים טיפוליים דיפרנציאליים. כתוצאה מכך פיתח ענף טיפול ושיקום לאורך השנים, התערבויות טיפוליות אשר חלקן מותאמות לאסירים המאופיינים בבעיות ייחודיות וחלקן מותאמות לכלל האסירים המתאימים לטיפול. להלן פירוט העשייה הטיפולית שיקומית:

**א. עברייני - מין:**

הטיפול בעברייני מין דורש התמחות מקצועית ייחודית. אוכלוסייה עבריינית זו מתאפיינת בעיוותי חשיבה, חלקם מבצעים את העבירה על רקע טיטואציה, עקב תנאים נסיבתיים ויש המבצעים את העבירה עקב סטייה מינית ברורה. ההתערבות הטיפולית נועדה למטרה כפולה, מחד לטפל בעברין תמין ולחוציאו ממעגל העבריינות ומאידך לחגן על קורבנות עתידיים.

הגישה הטיפולית הבסיסית הינה קוגניטיבית - התנחגותית. שיטת העבודה בעיקרה מתבססת על הטיפול הקבוצתי. הטיפול כולל השתתפות בקבוצות פסיכו חינוכיות ובקבוצות ייעודיות (מניעת מעידה Relapse Prevention). להלן ההתערבויות הטיפוליות הקיימות בעברייני מין בשב"ס :

- ✓ קבוצה ייעודית לנוער עברייני מין בבית סוהר אופק, בליווי עמותת עלם.
- ✓ קבוצות פסיכו חינוכיות - מתקיימות בית סוהר רימונים, שיטח, צלמון, חרמון, איילון.

**מחלקות טיפוליות :**

- ✓ בית סוהר מעשיהו- פרויקט לעברייני מין ובו 60 מטופלים. במחלקה פועלות קבוצות פסיכו-חינוכיות וקבי ייעודיות.
- ✓ בית סוהר חרמון - מחלקה טיפולית ל-40 מטופלים הפועלת כשנה. בה מופעלות קבוצות פסיכו-חינוכיות ולאחרונה נפתחה קבוצה ייעודית.

עמוד 1 מתוך 5

מחלקת חינוך, טיפול ושיקום, ת.ד. 81 רמלה ☎ 9776885 - 08 מקסי : 08-9193962  
דוא"ל : [HATOSH@IPS.GOV.IL](mailto:HATOSH@IPS.GOV.IL)

M0325D9F.001.DOC

**ב. אלימות במשפחה:**

הטיפול בגבר האלים (במשפחה) נבנה על בסיס תיאוריה וניסיון קליני המתייחס לצורך בשינוי דפוסי חשיבה, שינוי רגשי ושינוי התנהגותי על מנת להחזיר למטופל שליטה על חייו. הטיפול כולל זיהוי עיוותים קוגניטיביים ורגשיים, הרחבת הרפרטואר הרגשי, פיתוח מיומנויות שליטה, הבנת מעגל האלימות ולקיחת אחריות להתנהגות אלימה, פיתוח התנהגות אסרטיבית, מיומנות הורות, מיומנות פתרון בעיות ועוד.

הטיפול שניתן בש"ס:

- ✓ מחלקת בית התקווה, בבית סוהר חרמון - נפתחה בשנת 2000 מופעלת כקהילה טיפולית, הטיפול הינו ארוך טווח (עד שנה) מודל ההתערבות קוגניטיבי- התנהגותי ודינמי, במקום מופעלות קבוצות מגוונות. במחלקה 40 מטופלים.
- ✓ מענה טיפולי קבוצתי בכלל שב"ס - קבוצות קצרות מועד של 3 - 5 חודשים. המטרה הינה העלאת המודעות לבעיה, מתן טיפול ראשוני וחכונת להמשך טיפול בתוך שב"ס או בקהילה.

**ג. התמכרויות:**

סקר אפידמיולוגי שנעשה בשנת 2007 הצביע על כך כי למחצית מכלל אוכלוסיית האסירים/עצורים פליליים הינה בעלת רקע של שימוש בסמים.

מרכז טיפולי ארצי בב"ס חרמון:

- ✓ ארבע מחלקות גמילה על פי גישות שונות - מחלקה בעלת אוריינטציה תעסוקתית, מחלקה הפועלת על פי גישת הצעדים, מחלקה בח כלים הלכותיים מהקהילות הטיפוליות ומחלקה לטיפול במכורי אלכוהול. בתחום ההתמכרויות בב"ס חרמון קיימים 220 מקומות טיפול.

מגשיים ארציים (מחלקת גמילה שב"ס):

- ✓ מג"ש דקל - במחוז דרום - מונח 40 אסירים.
- ✓ מג"ש צלמון - במחוז צפון - מונח 40 אסירים.
- ✓ מג"ש השרון - במחוז מרכז- עבור אסירים טעוני חגנה מונח 40 אסירים.
- ✓ מג"ש נו"ית - במחוז מרכז - עבור 12 אסירות.

תוכניות ל"ב (להיגמל במאסר):

- ✓ מהווה מסגרת מקצועית טיפולית חנותנת מענה לאוכלוסיית יעד שאינן יכולות להשתלב במסגרות הארציות. מטרתן להעלות מודעות לטיפול, התחלה של טיפול, תוך כוונת להגביר את הרצף הטיפולי בתוך שב"ס ובקהילה. כיום מופעלים הדרי ל"ב בבית סוחר רימונים, ניצן, איילון, כרמל, מעשיחו, אופק, ניית ואשל.

סה"כ בתחום ההתמכרויות 450 מקומות טיפול בפריסה ארצית (מחלקות טיפוליות ומסגרות ל"ב).  
עמוד 2 מתוך 5

**ד. טיפול בנשים:**

- העבודה עם נשים אסירות מחייבת התייחסות טיפולית אינטנסיבית ייחודית. בכלא נוה תרצה מופעלים פרויקטים מרובים ומגוונים:
- ✓ פרויקט גשר וחמחלקה הטיפולית - 2 מסגרות המיועדות לטיפול בגמילה מסמים.
  - ✓ בית שיקום - מסגרת המעודדת את הנשים לפתח עצמאות ולהחזיר את תחושת השליטה על חייהן לקראת השחרור לקהילה. רכישת כלים ומיומנויות והתארגנות מחדשת לקראת חזרתן לתא המשפחתי. הטיפול מתמקד במישור התעסוקתי, חינוכי וטיפולי.
  - ✓ פרויקט כתיף - פרויקט הנותן מענה לאוכלוסיית נשים חלשה בנוח תרצה, אסירות המגלות קשיי השתלבות וזקוקות למעקב פסיכיאטרי.
  - ✓ טיפול באלימות - מופעלות קבוצות טיפוליות הנוגעות באלימות כללית וכן באלימות במשפחה.
  - ✓ טיפול באמצעות בעלי חיים המסייע לאסירות לשנות דפוסי השיבה והתנהגות.
  - ✓ מדי שנה פועלת קבוצת טיפולית, המונחית בשיתוף עם מרכז הסיוע לתקיפה מינית, שמטרתה התמודדות עם תקיפה מינית.

**ה. שיקום:**

אגף השיקום בבית הסוהר נועד לאפשר לאסיר שחרור הדרגתי מן המאסר. האגף מיועד לאסירים אשר עברו תהליך של שינוי בעקבות טיפול ומביעים מנייבציה לשינוי ושיקום, זאת לאחר שהתקבלה הערכת תגורמים המטפלים כי האסיר בעל כוחות נפש שיאפשרו את השתלבותו בהליך השיקום.

מסגרות השיקום פועלות באופן מודולארי, תחילה האסירים מועברים לשיקום קבוצתי וחיציאה אל מחוץ לכותלי בית הסוהר נעשית בקבוצה. בתמשך, היה והאסיר עמד באופן חיובי במטלות השיקום הקבוצתי הוא מועבר לשיקום פרטני שם הוא נדרש לחרוץ את תפקודו העצמאי. האסיר מחפש עבודה בכוחות עצמו ויוצא מדי יום לעבודה בגפו.

במסגרת אגפי השיקום האסירים עוברים תוכנית טיפולית המסייעת להם ברכישת כלים תקוניים בנושאי תעסוקה, משפחה, חינוך, רכישת הדגלי חיים נורמטיביים, גמילה מדפוסים עבריינים, זאת לצורך תקניית כלים להתמודדות עם שחרורם. ההתערבויות המקצועיות נעשות באופן פרטני, טיפול קבוצתי ופרויקטים קהילתיים - התנדבותיים לתרומה בקהילה.

הפעלת מסגרות השיקום נעשות באופן קהילתי ולכן אף נדרשות הכשרות שיעניקו למטפלים כלים מקצועיים וישומיים לנשייה זו. לאחרונה נוצר קשר עם מכללת אריאל ונבחן עימם אפשרות להפעלת הכשרה בנושא תקהילתי לצוותי השיקום.

עמוד 3 מתוך 5

פקס: 9776451 - 08

08 - 9776885

מחלקת חינוך, טיפול ושיקום, ת.ד. 81 רמלה

M0325D9F.001.DOC

Fax Server

הטיפול הקבוצתי במסגרות השיקום הינו עשיר, רב תחומי וכולל:

- ✓ טיפול מתקדם לאוכלוסיית מתמכרים, בשיקום תרמון.
- ✓ קבוצה לתמיכה בתעסוקה, מופעלת בכל אגף שיקום.
- ✓ קבוצה להכנה לקראת שחרור, מופעלת בכל אגף שיקום.
- ✓ קבוצת גינון טיפול, מופעלת בשיקום השרון.
- ✓ קבוצת תיאטרון קהילתי טיפולי, מופעלת באגפי שיקום השרון ובמעשיהו.
- ✓ קבוצת אדלר וזוגיות, מופעלת בשיקום השרון.
- ✓ קבוצת מחשבים-למתחילים, מופעלת בשיקום השרון.
- ✓ קבוצת יזמות עסקית-למתקדמים, מופעלת בשיקום השרון.
- ✓ קבוצת ועדת אגף וישיבות דיירים, מופעלת בכל אגפי השיקום.

#### 1. כללי:

בנוסף לאוכלוסיות הייעודיות שפורטו לעיל, מופעלות ביחידות שביים קבוצות נוספות.

- ✓ קבוצות תמיכה ותתמודדות לאוכלוסיית המסתננים.
- ✓ קבוצות תמיכה לאסירים בעלי פוטנציאל לפגיעה עצמית.
- ✓ קבוצות חכנה לקראת שחרור. (מופעלות בחלקן עם נציגי רש"א)
- ✓ קבוצות ייחודיות לאוכלוסיית הנערים. טיפול קבוצתי העוסק בטיפול בנער עבריין מין, נוער אלים, ליווי ותמיכה, הכנה לשחרור, רכישת כישורי חיים ומיומנויות תפקוד, קבוצה ליוצאי אתיופיה ובעלי פוטנציאל לפגיעה עצמית.
- ✓ קבוצות המועלות בהתאם לשלבי המאסר השונים - התמודדות עם משבר הקליטה למאסר וקבוצות הכנה לשחרור.

עמוד 4 מתוך 5

פקס: 9776451 - 08

9776885 - 08

מחלקת חינוך, טיפול ושיקום, ת.ד. 81 רמלה

M0325D9F.001.DOC

Fax Server

להלן דוגמת נתונים באשר לטיפול הקבוצתי שניתן בינואר 2010:

קבוצות

מחוז	התמכרויות		אלימות במשפחה		אחר		עברייני מין		
	מס' קבוצות	משתתפים	מס' קבוצות	משתתפים	מס' קבוצות	משתתפים	מס' קבוצות	משתתפים	
דרום	11	124	2	22	16	198	1	9	
מרכז	43	457	1	14	28	291	6	68	
צפון	87	1486	17	268	34	390	11	317	
סה"כ	141	2067	20	304	78	879	18	394	

סה"כ קבוצות קבועות: 257.

סה"כ משתתפים: 3644.

חלק מהאסירים משתתפים במסי קבוצות ונספרים נוספר פעמים.

בברכה:

ד"ר יוסי גובר עו"ד, גנימ  
רמייה חינוך טיפול ושיקום

עמוד 5 מתוך 5

פקס: 9776451 - 08

9776885 - 08

מחלקת חינוך, טיפול ושיקום, ת.ד. 81 רמלה

M0325D9F.001.DOC